

ЎРМОН ЭРТАГИ

Қатнашувчилар:

Қўчқор

Эчки

Қўзичоқ

Шер

Айиқ

Тулки

Бекбўри

Асалари

Укки

Малай (бўри)

Хабарчи (бўри)

Шотир (бўри)

1- сахна

Чироклар ёришади. Кун. Сахнада ўрмон манзараси тасвирланган. Дарахтлар, тўнкалар ёввойи қушларнинг овози. Сахнанинг марказида баланд қилиб тоғ ясалган. Ўртада тахтга ўхшаб кесилган бир тўнка турибди. Сахнага кўзига кўзойнак тақиб қанотарини кўтариб укки чиқиб келади. (Укканинг овози эшитилади)

Укки: Қадим қадим замонда олис ўрмон томонда ўтхўрлар ва гўштхўрлар аҳил бўлиб яшаркан, бирор муаммо бўлса тенг ўртага ташларкан. Хуллас, ҳукумдорликка энг кучли шер сайланган. Шу кундан бошлаб ўрмон, яхши жойга айланган. Шер куч ва адолатни бирга олиб борибди, айиқ билан тулкини ёрдамчига олибди.

Укки сахнадан чиқиб кетади. Сахнага гаплашиб Шер ва унинг ортидан Тулки билан Айиқ кириб келади.

Шер: Ўрмонда не гап вазир жавоб бергин сен ҳозир. Ҳамма тинчми омонми, ё вазият ёмонми.

Тахтга келиб ўтиради.

Тулки: Сиз ўрнатган чекловлар адолатли қоида, шу сабабдан ўрмонда ҳамма нарсаси жойида.

Шер: Мақтовни қўйиб ортга муаммодан гапиргин. Камчиликлар йўқ бўлса унда секин жим турунг. Ўхшаб турмасин ахлоққа сўз берамиз пахлоққа.

Айиқ: Ааа биласизми ҳукумдор, менда ҳам муҳим гап бор.

Шер: Унутмасдан ҳойнаҳой, айта қолгин айиқвой.

Айиқ: А! Биласиз ўрмон катта...

Шер: Чўзаверма айт шартта.

- Айиқ:** Хуллас калом гўштхўрлар қилишмоқда шикоят. Ўрмон тўла гўшт бўлиб ов қилолмасак уят.
- Шер:** Айиқвой кўп гапирма. Ғазабимни оширма. Қонун тенгдир биласан. Кимдир бузса кўрасан. Гўштхўрлар бир ҳафтада бир мартта ов қилади. Буни бузган тартибсиз ўзи ўлжа бўлади.
- Айиқ:** Тушинарли, ҳукмдор.
- Шер:** Яна кимда савол бор?
- Тулки:** Қурияпди жилғалар, хабар берди қарғалар. Тоғдан сув тушмай қолди қурғоқчилик бошланди. Ўрмондаги жонвор бари кўзи ёшланди.
- Шер:** Буни яхши эслатдинг беркитмасдан, айёр. Бундайин муаммога менинг ечимим тайёр. Кечиктирмай бугуноқ жилға томон кетаман. Сувликнинг сабабин ўзим тагига етаман.
- Тулки:** Биз нима қиламиз унда? Иссиғу совуқ тунда.
- Шер:** Мен қайтиб келгунимча ўрмонни бошқарасиз. Адолатли бўлсангиз ҳеч ким қолмас бошпанасиз. Қурғоқчилик сабабин ҳеч ким бормаи билмайди, сув келмаса дўстларим ёзда яхши бўлмайди.
- Шер саҳнадан чиқиб кетади. Унга тулки ва айиқ эргашади.**
- Укки:** Шундайин қилиб шерхон эл дардида йўл олди. Унинг тахти устида айиқ ва тулки қолди. Айиқ тулки ҳечкимни назарига илмасди, шу сабадан атрофда не бўлиш билмасди.

2- Саҳна.

Тун. Саҳна чироқлари қорнғулашган. Ўрмоннинг бошқа қисми. Қора либосли қароқчиларга ўхшаган бўрилар галаси бир суякни талашмоқда.

Малай: Ташламасанг суякни, синдираман иякни.

Шотир: Ҳоҳламайман мен жангни, суякдан ол панжангни.

Малай: Очликдан ўлгандан жангда ўлган яхшироқ.

Шотир: Унда ўзинг танладинг ўлимнинг аниқ, қўрқоқ.

Иккала бўри уришмоқчи бўлиб жангга шайланиб бир бирига яқин келиб ириллай бошлайди. Шунда саҳнага Бекбўри кириб келади. Бекбўри уларга қараб бақиради. Бўрилар уни кўриб бир сафга терилади.

Бекбўри: Кучингизни душманга асрасангиз бўларди. Шунда ғалабанинг ўзи бизга куларди. Менинг ҳам ночорликдан суякларим қақшайди. **(бориб эрда ётган суякни олади)** Лекин бу ҳолингиздан ўланингиз яхшийди. **(Суяк билан малайни уриб юборади)** Унутманглар Бўрида ғурур ва ор бўлади. Сиздек суяк талашса итлардек хор бўлади. **(суякни отиб юбориб, қўлини бориб шотирни устига артади)**

Малай ўрнидан туриб келади.

Малай: Ғамини еб йитимни, унда айтинг эчимни.

Бекбўри: Менга қара ҳой, Малай, сендай очлар бир талай. Озроқ сабр қилинглар не бўлади кўринглар. Биз ёпган булоқни деб сувсиз ташна ҳайвонлар ҳа демайин чиқади. Оғзимизга тушади.

Малай: Шер донишманд ақлли, ҳайвонлар ҳам сабрли. Шер айтгани бўлади. Оч бўрилар ўлади.

Бекбўри: Сен ахмоқ унитдингми Бўрининг зўри ўрмоннинг шўри. Яна озроқ кутамиз кейин жангга ўтамиз. Чанқаб қолган ҳайвонни ямламасдан ютамиз. **(айярона кулади)**

Малай: Лекин бошлиқ ўша кун қачон келиш даргумон. Унгача биз бўрилар қолармиканмиз омон?

Бекбўри: Ниятни қилма ёмон. Ҳа демай сувни излаб тарқалади ҳар томон.

Шотир бориб Малайни ёқасидан олади.

Шотир: Сен ярамас бетайин. Жонга тегма атайин. Бошлиқ кўпни билади. У айтгани бўлади. Рухсат беринг хўжайин. Бунинг жонин олайин.

Бекбўри: Ҳозирмас қўйиб юбор. Бунинг ҳали пайти бор.

Шотир Малайни қўйиб юборади. Ўша пайт ичкарига хабарчи бўри кириб келади.

Хабарчи: Менга қаранг ҳукумдор. Сизда муҳим гапим бор.

Бекбўри: Айта қолсангчи дархол. Биз ўйлаган бўлдим. Душман кунни ўлдим?

Хабарчи: Эй, хўжайин менимча режамиз бўлди тамом. Шернинг ўзи югуриб кетмоқда жилға томон.

Малай: Сув устидан тошни олади. Ўрмон аҳли тирик қолади. Ҳаммаси аниқ бўлди. Оч бўрилар ўлди.

Бекбўри: Оғзингни юм ярамас ўйлаб олайин бир пас. **(пауза)** Жуда яхши бўлибди. Бизнинг тузган режамиз энди кучга кирибди.

Шотир: Авф этгайсиз ҳукимдор, яна қандай режа бор?

Бекбўри: Шерсиз қолган ўрмонга бирдан хужум қиламиз. У қайтгунча ортига тушлик қилиб оламиз. Тезда кўшин йиғинглар. Олдингиздан чиққанин тишлаб, судраб, буғинглар. Ҳимоясиз ўрмонни, кулини совиринглар. Нима ҳам деймиз энди. Бостирамиз ўрмонга оху, кейик, эчкими Баракадир хирмонга.

Бўриларни ҳаммаси хурсандчиликдан осмонга қараб уввилайди. Ҳаммалари чиқиб кетишади.

Бекбўри: Қани олға қонхўрлар, бизда ўша энг зўрлар.

Бекбўри ҳам чиқиб кетади. Малай сахнага қайтиб келиб суякни олиб ғажиб чиқиб кетади. Сахнага укки чиқиб келади.

Укки: Шерсиз қолган ўрмонга ертқич бўри шайланди. Сокин ва салқин ўрмон хавфли жойга айланди. Айиквой ва тулқивой ғам нелигин билмасди. Ўзидан бошқасини назарига илмасди.

Укки чиқиб кетади.

3- Сахна.

Сахнада ўша ўрмон манзараси. Айик тахтда бир кўзадан асал ялаб ўтирибди. Асал арига қараб ғўнғиллаб гапирокда.

Айик: Ўрмондаги айқилар бўлишмоқа норози, Асалларинг камайиб босмапди тош тарози. Бунинг сабаби недир қани айт она ари. Ё ишинг бажаролмай бўлиб қолдингми қари?

- Ари:** Қурғоқчилик гулга ҳам таъсир қилмай қолмади. Шу сабабли арилар асал йиға олмади.
- Айиқ:** Баҳоналарни жойлаб қилиб келибсан тайёр, Сен ҳам уялмайдиган бўлиб кетибсан айёр. Атай асал уяни баланд жойга олибсан, Айиқларни ўйламай маломатга қолибсан.
- Ари:** Режани бажаролмай анчайин ортда қолдик, Шу сабабдан уяни бироз юқори олдик.
- Айиқ:** Ўзингдан кетма, ари. Ёлғондир гапинг бари. Режани бажармасанг, Ўрмондан йўқол нари.
- Ари:** Захар томиб сўзингдан, кетиб қопсан ўзингдан.
- Ари ғўнғиллаб чиқиб кетади. Ўша пайт тулки ичкарига кириб келади.**
- Тулки:** Нега келди асал ари.
- Айиқ:** У асалмас касал ари. Нега шошиб юрибсан, ваҳимада турибсан. Пешонангдан чиқиб тер, ёки қайтибдими шер?
- Тулки:** Осмон узра қарғалар, учиб юриб дарбадар, келтиришди шум хабар. Шер эмас ундан ёмон. Қонхўр бўри галаси келмоқда биз томон.
- Айиқ ўтирган жойидан ортига қараб йиқилиб тушади. Бошига қўлидаги хумдони кейилиб қолади. Айиқ ўрнидан туриб, бошидан хумдонни ечиб тахт ортига беркиниб устидан ерда ётган сомон ва хашаклардан ташлаб бошлайди.**
- Айиқ:** Устимга хашак сомон, ташлаб олсам шу замон. Ертқичлар кўришмаса, балки қоларман омон.
- Тулки:** Ўзингни бос айиқвой, қилмада бунча доди-вой, Бўлмасдан кўп овора, Балки яхши ўйласак топилар бирор чора.
- Айиқ:** Душман яқин турганда ўйлашдан йўқдир фойда, Маслахатим тез қочиб, яшайлик пана жойда. **(дарахни ковагига беркитиб қўйган асаллаини ола бошлайди)**
- Тулки:** Қўрқмасдан ўпкангни бос. Ундан кўра режамга бироз қулоғингни ос. Икки учта дўмбоқ қўй-қўзини оламиз. Бўрилар келмай туриб совғага юборамиз. Шер келгунча шундайин вақтдан ютиб оламиз.
- Айиқ:** Режа ўхшамасачи?
- Тулки:** Ишончим комил дўсим, шер келса улардан қилади пўстин.
- Айиқ:** Гапларингни жони бор. Лек ўрмонда ҳар жоннинг ҳисоби-ю сони бор. Аммо, асраш учун тулки билан пахмочни, қаердан топгаймиз ўша лақма ахмоқни?
- Тулки:** Буни ҳозир билмайман. Лек қочсак шерга, Қолсак ем бўламиз бўрига.
- Иккаласи бошларини ушлаб нима қилишларини билмай хавотирга тушиб қолади. Сахнага Укки чиқиб келади.**
- Укки:** Шундайин икки овлон, қолди икки орада. Тулкининг айёрлиги, иш бермас бу борада. Аммо сирли ўрмонда кучсизлар ҳам бир талай, ертқич олдидан чиқса тирик қолмас ҳар қалай.

4- Сахна.

Кун. Сахна марказида ясалган тоғнинг олди. Пастда кўзичок ўтлаб юрибди. Кўчқор унинг ёнига келиб.

Кўчқор: Шошилмагин улоқчам, менинг қайнар булоқчам. Будир банги девона, ейишгадир бегона.

Улоқча: Гулику роса чирой, бир бора тишлаб олай.

Кўчқор: Бу гулни еб бўлмайди. Еган омон қолмайди. Ақли бўлиб бегона, бўлар аниқ девона.

Улоқча: Унда яшил майдонга борайлик ўтлагани, қорнимизни тўйдириб ошқозон бутлагани.

Кўчқор: У майдон ҳозир ёпиқ. Келаси йил бўлар тортиқ.

Улоқча: Бир марта ўтсак унга ким билиб ўтирибди.

Кўчқор: Ҳеч ким билмаса ҳам худо кўриб турибди.

Улоқча: Унда мен ҳам эчкидек, чиқайин баландликка.

Кўчқор: У ер сен учун ҳафли. Баланд ва жуда тикка.

Ўша пайт эчки келиб тепаликка чиқа бошлайди.

Эчки: Кўчқорвой сен қалайсан, шу миттивойингни бунча кўп эркалайсан.

Кўчқор: Келажакда бўлмасин десак ёлғончи ёки ўғри, болаликда бошидан ургатиш керак тўғри.

Эчки: Ақилли гапни кўй, бари бир катта бўлса, бўладику сендай кўй. (кулади)

Кўчқор: Эчки кўйга кулганмиш, шуям эртак бўлганмиш.

Эчки: Сен билан талашгандан тоққа чиқиб кўраман. Атрофда не гаплар бор ҳаммасини биламан.

Эчки тоғни тепасига чиқиб узоқларга қарайди.

Эчки: Жуза гўзал табиат, Ҳайвон бўлиб авайлаб асрай олмасак уят.

Кўчқор: Бунча мақтандинг, эчки. Ундан кўра ўрмондан овқат йиғайлик кечки.

Эчки тоғ тепасидан туриб бақириб юборади.

Кўчқор: Нима бўлди ҳе сенга. Кўрганинг айтгин менга.

Эчки: (қалтираган овозда) Кўчқорвой, қуриди ўрмоннинг шўри. Тоғ ортидан бостириб келмоқда ертқич бўри.

Кўчқор: Адашмадингми, жўра. Эринмай яна қара.

Эчки: Мен адашсам қанийди. Кўзларим алдамайди.

Кўзичок: Дада бўрилар нима?

Эчки: Болага жим индама.

Кўчқор: Кўзичоғим яхшиси сен тезда уйга қайтгин. Олдиндан чиққанларга ушбу хабарим айтгин. Бўлмай десангиз хор-зор уйдан чиқмангиз зинхор.

Кўзичок: Дада нима бўляпти. Менга ҳам тушунтиринг.

Кўчқор: Ҳеч кимга эшик очмай уйда жим бўлиб туринг. Мени қилиб хотиржам, уйга югур кўзичам.

Кўзичок югуриб кетади. Эчки тоғ тепасидан тушади.

Эчки: Шерсиз қолдик, эй худо. Айрилсак жондан жудо.

Қўчқор:Тулки ва айиқ полвон қутқаради ўрмонни, улар ер тишлатишар бўридай зўровони.

Эчки: Гапинг тўғридир қўчқор, бориб айтайлик дархол.

Эчки билан қўчқор югуриб кетади. Улар сахнадан чиқиб кетганларидан сўнг қўзичоқ секин мўралаб чиқиб келади.

Қўзичоқ:Отам не яширганин бугун билмасам бўлмас. Тоғ ортида нелар бор кўрмасам кўнглим тўлмас.

Қўзичоқ чиқиб тоққа сирпаниб чиқа бошлайди. Чироқлар ўчади.

5- Саҳна.

Кун. Айиқ тахтда ўтирибди. Тулки ҳам шу ерда овқатланиб ўтирибди. Уларнинг олдида Эчки ва қўчқор кириб келади.

Эчки:Бўри ўрмонга келмиш, унга бўлмайлик емиш.

Қўчқор:Ичимизда зўрисиз, ўтхўрлар ғамхўрисиз.

Тулки:Шошилманглар сиқилиб, овқат қолди тиқилиб. (тулки йўталиб қолади.)

Эчки:Бўри келган паллада овқат сиқса кўнгилга.

Айиқ:Ҳаммасидан хабар бор. Аммо аскарлар ночор.

Айиқ келиб томоғига овқат тиқилган тулкини елкасидан уради.

Қўчқор:Унда нима қиламиз. Бўрига ем бўламиз.

Тулки:Бу ўтгинчи дунёда ҳаммамиз ҳам кетамиз. Ажал бўлса бўридан иложи йўқ нетамиз.

Айиқ:Тулки айтди жойида, бу азалий қоида.

Қўчқор:Демак сиздан йўқ фойда. Кимки бўлса зўравон ялинасиз пойида.

Айиқ: Бу ер асли хавфсиз жой. Топилади асал бол. Ҳоҳласанг шу ерда қол.

Эчки: Сиздай бўлгандан кўрқоқ, жангда ўлган яхшироқ.

Қўчқор: Ўрмонни асраш учун, берамиз биз бор кучин.

Иккаласи чиқиб кетади.

Айиқ: Бу икки ярамасни ўлдирайлик ҳозироқ, шунда муаммолар камаяди озироқ.

Тулки: Қўявер тегинма жим. Иккиси ҳам бир ғижим. Бу овсарлар билан бироз вақтдан ютамиз. Шер келгунча жилмасдан биз шу ерда кутамиз.

Айиқ: Ҳар балони биласан, шундан тирик қоласан.

Айиқ тулкини ёнига келиб овқатланади.

6- Саҳна.

Тун.Тоғ олди. Қўзичоқ тоғга чиқишга уринмоқда. Ўша пайт бир гала бўрилар бостириб кириб келади. Қўзичоқ уларни кўриб “марайди”.

Малай уни пастга тушириб, ўртага олади.0

Малай:Катта бўлиб ўзича, ўтламоқчи қўзича.

Қўзичоқ(кўрқувдан овози қалтираб)Ахир мен сизларга қилмаганман ёмонлик, шунинг учун илтимос беринг менга омонлик.

Хабарчи:Уйдан кетиб узоққа, тушиб қолдинг тузоққа.

Шотир:Хулласкалом кўзичоқ, ошқозонга овунчоқ.

Шотир ва Малай кўзичоқ олдида айланиб уни у ер бу еридан ушлаб кўра бошлайди.

БекБўри:Қилмайин кўнгил хушлик, қилиб олайлик тушлик. Ўрмонда кўпдир жонвор, ҳаммасидан тотгим бор.

Кўзичоқ(қўрқиб)Кичкинаман мен ахир, бунча қилманглар қахир.

БекБўри:Кўрқма кўп қийнамаймиз, шунчаки қиймалаймиз. Ёш ва экан бенуксон, ҳазим бўлади осон. **(қолган бўриларга қарайди)**

Бўрилар ҳаммалари бирдан кулади. Бекбўри кўзичоққа яқинлаша бошлайди. Малай ва Шотир кўзичоқни кўл ва оёқларини ушлаб олади.

Шунда сахнага кўчқор ва эчки кириб келади. Кўчқор узокдан гапиреди.

Кўчқор:Кулоқ солмай нолага, кучинг етдими болага. Кўзидан панжа оласан, шунда омон қоласан.

Кўзичоқ отасини кўриб.

Кўзичоқ:Мени кечиринг ота, қилиб қўйдим бир хато.

Кўчқор:Сенга айтар бир сўзим, душмандан кўрқма, кўзим.

БекБўри:Мен ҳам айтай бир сўзим, иккингни ҳам ямламай емоқ истайман ўзим.

Эчки: Курашгани энг зўри, борми бирорта бўри?

БекБўри:Кўп нодонлик қилмасанг жонинг сақлаб қолардинг.

Кўчқор:Жоним бўлса танада, беркинмайман панада. Бўрилар эмас насли, кўрқоқлик душман асли.

Эчки: Мард бир мартта ўлади, кўрқоқ минг мартта. Қани бошладик.

Бекбўри:Мен мардни ҳам минг мартта, ўлдираман шартта. Энди бироз қизиймиз. Талашмай тез тез еймиз. Қани олға бўрилар.

Бўрилар осмонга қараб уввилайди. Кўзичоқни ташлаб бўрилар эчки томонга югуриб кетади. Эчки югуриб томошабинлар ичига кириб кетади. Бўрилар ортидан қувиб кетади. Бек бўри кўзичоқни дарахт олдида қисб бора бошлайди.

Бекбўри:Очликка қилмай тоқат, бироз еб олай овқат.

Эчки қочиб сахнадан чиқиб кетади. Малай ва хабарчи эчкини қувиб кетади. Шотир кўчқорни олдида бостириб кетади.

Шотир: Шундайин қилиб кўчқор, ўлган экан бўлиб хор.

Шотир бориб кўчқорга ташланади. Ўртада бироз кураш бўлади. Кўчқор катта шохлари билан шотирни сузиб қулатади.

Кўчқор: Ҳар қайси ҳам замонда, куч ҳақиқат томонда.

Йиқилгандан кейин ҳам сузиб, туёқлари билан тепиб ташлайди.

Шотирнинг йиқилганини кўриб Бек бўри хайратда қотиб қолади.

Бекбўри: Хурсанд бўлма бекорга, келиб қолди омадинг.

Бек бўри кўчқорни қувиб кетади. Кўчқор сахна ортига қочади.

Иккаласи қувишиб кетади. Саҳнанинг бошқа томонидан эчки ва унинг ортидан Малай ва хабарчи бўрилар қувиб келади. Эчки тоғни тепасига чиқиб кетади. Малай ҳам унинг ортидан чиқади. Эчки сахна марказида

ясалган чўққининг устига чиқади. Эчки тоғ ўртасидаги жарлик ёнига келиб туриб қолади. Малай унинг ортидан етиб келади.

Малай: Изнига тушса Малай қочолмайсан ҳар қалай.

Эчки жарликдан сакраб ўтади. Малай сакраб ўтаман деб тоғ ортига жарликка тушиб кетади.

Эчки: Сал қолса етиб оларди, ўрмон эчкисиз қоларди.

Хабарчи: Хурсанд бўлма бекорга, бўри чикди шикорга.

Хабарчи жарликдан сакраб ўтади. Эчки тоғ ортига ўтиб сахнадан чиқиб кетади. Унинг ортидан хабарчи бўри ҳам эргашиб кетади. Сахнага тошларнинг қулаган овози эшитилади. Ортидан бўрининг ёрдам сўраб бақиргани эшитилади. Сахнага қўзичоқ чиқиб келади.

Қўзичоқ: Ёрдам сўраб бақирди, ким ўзгани чақирди?

Сахнага эчки чиқиб келади.

Эчки: Ёрдам сўраб бақирган эди битта оч бўри. Нафсининг орқасидан, қуриди унинг шўри. Қани энди отангни бир қидириб топайлик, узоқ чўзмасдан бу ишни тез ёпайлик.

Улар иккиси сахнадан чиқиб кетади. Бошқа томондан Бекбўри билан қўчқор кириб келади. Қўчқорнинг юзи қонаган. Оқсоқланиб юрибди. Қўчқор сузмоқчи бўлади. Бўри унинг шохидан ушлаб бошини дарахтга уради. Қўчқор ерга йиқилади.

Бекбўри: Куч ҳақиқатда эмас, ҳақиқат куч томонда. Ёвузлар ғолиб бўлган барча макон замонда. Энди тамом бўлдинг, қисқаси аниқ ўлдинг.

Бўри қўчқорнинг устига чиқиб энди юзига чанг солмоқчи бўлганда, унинг қўлини югуриб келиб қўзичоқ ушлаб олади.

Қўзичоқ: Сен бизларни унутдинг.

Бекбўри: Сен ҳам бўлгайсан емиш. Уралашма каламуш.

Бўри қўлидан ушлаб олган қўзичоқни улоқтириб юборади. Қўчоқ тошга урилиб хушидан кетади.

Қўчқор: Тўлдирмасдан тоқатинг, ўзим бўлай овқатинг. Раҳим қил қўзичоққа, ўзим тушай ўчоққа. Ахир у ёш болада, ўйнаб кулган паллада, эй ертқичлар хони, озор чекмасин жони.

Бўри: Ахири тилга кирдинг, ғолиблигимни билдинг. Болангни қайсарлиги тоқатимни тўлдирди, уни асли мен эмас нодонлиги ўлдирди.

Эчки: Қўчқор, асабга тегма, душманга бошинг эгма.

Қўчқор: Ҳаммаси тамом, эчки. Овқат бўламиз кечки. Пешонага ёзилган шу бўлса тақдир, биз нени ҳам қилардик у доим ҳақдир.

Эчки: Жони нозик бўлса ҳам, соқоли узилса ҳам, эчки таслим бўлмайди, мардлар сира ўлмайди. **(бўрига қараб)** Сен шунаки безори, қалбларнинг дил озори. Аммо сендай бўрини, шу ер бўлар мозори.

Эчки ҳам югуриб келиб бўрини тепади. Бўри четга йиқилиб тушади. У ўрнидан туради. Эчки иккаласи бир лахза уришади. Сўнг охирида бўри эчкини ҳам қулатади.

Бўри: Қаердасан уккивой, сен ҳам қўрқдинг ҳойнаҳой. Мана ёвузлик ютди, эртак якунга етди.

Шу пайт сахнада она ари пайдо бўлади.

Ари: Ҳали бўлмади тамом, қўшин тортдим сен томон.

Бўри: Ким бўлдинг сен яна, чумолими ё кана.

Ари: Мендирман она ари, сенга қарши туради бугун лашкар бари.

Она ари қўли билан ишора қилади. Ариларнинг овози эшитилади. (Сахнага қора кейинган актёрлар сим билан бошқариладиган митти ариларни олиб чиқади.) Бўри танасини улардан ғимоя қилиб додлай бошлайди.

Бекбўри: Сизга бир сўз айтаман, мен албатта қайтаман. Қасд олават аридан хатто мирри аридан.

Бўри бошини арилардан ғимоя қилиб қочиқ қолади. Сахнага укки чиқиб келади.

Бекбўри:Шундай қилиб ўрмонда эзгулик топди қарор, Ўша куни сув билан, тахтга қайтибди қирол.

Чироқлар қоронғулашади.

7- Сахна.

Кун. Ўрмон манзараси. Шернинг тахти олди. Айик хурсан бўлиб ўтирибди. Тулки бетоқат тахт олдида айланиб юрибди.

Айик: Ғолиб бўлди, зўр бўлди. Оч бўрилар йўқ бўлди. Энди байрам қиламиз, биз ҳам ўйнаб куламиз.

Тулкининг кайфияти йўқ бўлиб асабийлайиб ўтиргани кўринади.

Тулки: Ахмоқ бўлмади пахмоқ. Эчки ғолиб бўлгани Мен ва айик ўлгани.

Айик: Қизиқсана шерик, муҳуми қолдик тирик. Ғолибнинг қизиғи йўқ. Қорним тўйса кўнглим тўқ.

Тулки: Улар кўп айёр экан. Обрў ва мансаб учун барига тайёр экан. Озор бериб танига, обрў олди шанига.

Айик: Яхшиликка бариси, қара нақадар хурсанд, ўрмоннинг ёш қариси.

Тулки: Кўй кўзилар ўрнига бизлар чиқсак бўларкан. Ўша нозик бўрилар оддийгина ўларкан.

Айик: Ахир уларни жангга сени ўзинг жунатдинг, бу қилган унда ўзинг тузатгин.

Тулки: Мен уларни ушанда ўлиб кетар дегандим, узоғини ўйламай шу қарорга келгандим.

Айик: Панжаларинг қилиб муш, бунча бўлмасанг хомуш.

Тулки: Шер билса ҳақиқатни, чалғитмайин диққатни, бизни ҳайдаб солади. Эчки ва кўй иккисин ўрнимизга қолади.

Айик: (ҳаяжонланиб) Хурсанд бўлмасман ортиқ, лекин шерга жавобни ўзинг қилгайсан тортиқ. Ўйлаб топ бирор ечим. Оқибатин ўйласам босмоқда титроқ ичим.

Тулки: Биз эмас кўй эчкилар ғолиб бўлди нетамиз. Яхшиси қирол шерга тескарисин айтамиз.

Ўша пайт шер кириб келади. Тулки ва айик бошларини эгиб уни кутиб олади.

Шер: Ўрмонда не гаплар бор.

Тулки: Ҳаммаси тинч ҳукимдор. Қайтган сувлар туфайли, урмон сиздан миннатдор.

Шер: Шерсиз қолган ўрмонга бўри ҳужум қилганмиш, улар билан ўртада катта жанглар бўлагмиш. Ертқични ер тишлатган ҳалоскор ким бўлибди?

Тулки ва айиқ бир бирига қараб пичилайди.

Тулки: Улар бегона эмак, қаршингизда турибди.

Шер: Ишонардим сизларга асло шубхам йўқ эди, шундан кетдим сафарга чунки кўнглим тўқ эди. Энди сўзлаб берингиз жанг қандайин бошланди.

Тулки: Шерсиз қолган ўрмонга, бирдан ҳужум бошланди. Айиқ ҳужумга ўтгач улар кўзи ёшланди.

Айиқ ўртага чиқиб уларни қандай ургани кўрсатиб бера бошлайди.

Айиқ: Бўри бўлса ўзига, қулоқ тутмай сўзига, мушт туширдим кўзига. Бўрилар қочиб қолди, мендан жазосин олди. **(тулки томоғини қиради)** Айтганча тулки ҳам, жуда яхши курашди. Бўрилар ўрта олиб уни роса ўрашди. Аммо айёр тулкивой тишлаб отди бирини, шундай қилиб бўрилар қазиди ўз гўрини.

Шер: Сизлар қилган жасорат, арзийди дам олишга. Айтингиз нима қилай кўнглингизни олишга.

Тулки: Ўрмонни аҳли чекиб ғам қилмаслик учун нидо. Керак бўлса жонни ҳам аямай қилгум фидо. Аммо биз жанг қилганда қонун оқсаб қолганда. Эчки билан бир кўчқор майсазорни қилиб хор, бутун ўрмон ризқини қилишбди кўп абгор.

Айиқ: Шундан бутун ўтхўрлар қилишмоқда шикоят, уларга бирор жазо қулламасгиз уят.

Шер: Ишонгайман сизларга хатто ўзимдан ортиқ, эчки билан кўзини қилгайман сизга тортиқ.

Тулки: Раҳмат сизга ҳукмдор, ҳимматингиз чеки йўқ. Энди қонунни бузган, кўчқор билан эчки йўқ.

Айиқ ва тулки бир бирларига қараб кулади. Чироқлар бирдан ўчади.

8- Саҳна.

Кун. Ўрмон манзараси. Қўзичоқ отасини ахтариб юрибди.

Қўзичоқ: Отасиз менга қийин. Ҳатто татимас ўйин. Мангу музлаб қоламан. Сизсиз етим боламан. Қаердасиз э отам, сизсиз бу ҳаёт мотам.

Саҳнада укки пайдо бўлади. Қўзичоқ иккинчи планда қолади.

Укки: Ҳаёт шундай шавқатсиз, ўйлагандай бўлмайди. Ватан учун курашган, Асло сира ўлмайди.

Саҳнага эчки ва кўчқор чиқиб келади. Қўчқор қўзичоқни бошини силаб.

Қўчқор: Шу ердаман қўзичоқ. Қора кўзлари мунчоқ.

Қўзичоқ: Турсам ёнимда йўқсиз. Қўрқиб кетдимда бирдан.

Қўчқор: Сенга ўтлар тердим, ошиб яйлови қирдан.

Укки: Ёлғончи икки айёр, ишонтирганда шерни, кутилмай келган ари очиклади бор сирни. Подшо миниб ғазабга, ташлабди кўп азобга. Айиқ ила тулкини, зопаркка қилмиш тортиқ, ёлғончиларга жазо, бўлмагай бундан ортиқ. Қиссадан ҳисса дўстлар,

Эски, қўчқор ва шер сахнага чиқиб келиб ҳаммалари сахнага чиқиб келиб биргаликда айтишади.

Бирга: Эл-юрт учун курашган номи албат қолади. Нияти ёмон бўлган жазосини олади.

ТАМОМ